

ФОРУМ ЗІБРАВ КОРПОРАТИВНИХ ЮРИСТІВ

У Києві 26 жовтня 2007 року відбувся I Щорічний форум з корпоративного права, ініційований АПУ. Мета цього спеціалізованого та, безперечно, нового для України заходу – обговорити в колі експертів проблеми в сфері корпоративного права. Права, за визначенням Президента АПУ Сергія Коннова, що «є основою для всього спектру ділової та комерційної діяльності»

Організатори форуму виходили з того, що нині корпоративне законодавство лише на етапі становлення й тому потребує вдосконалення за певними напрямками, названими в рамках форуму темами. Їх обговорення було зосереджене в трьох секціях: (1) обговорення нового законопроекту «Про акціонерні товариства», його базових положень, новел і проблем застосування, (2) актуальні питання корпоративного управління, (3) судова практика при вирішенні корпоративних спорів.

Закон «Про АТ»: бути чи не бути

Як слушно відзначив голова Комітету з корпоративного права АПУ Сергій Тюрін, «першочерговим завданням цього річного Форуму є намагання подолати негативний досвід розробки та розгляду законопроекту «Про АТ» шляхом формування за результатами роботи Форуму відповідних пропозицій». Слід зазначити, що неформальне обговорення виступів доповідачів по першій секції й призвело до найбільшої кількості жвавих дискусій учасників Форуму під час перерви.

Нам вдалося поставити кілька запитань доповідачам щодо законопроекту – Миколі Бурмаці, (заступник голови ДКЦПФР, одного з розробників проекту) та Олені Щербині (к. ю. н., науковий консультант Центру комерційного права), а також іншим доповідачам на Форумі – Інні Спасибо-Фатєєвій (д. ю. н., професор кафедри цивільного права господарського права НЮАУ імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент НАН Ук-

раїни), Олені Кібенко (д. ю. н., професор кафедри господарського права ЮАУ імені Ярослава Мудрого, старший партнер ЮФ «Інюрполіс», м. Харків) та Олександрі Окунєву (директор Центру корпоративного управління Міжнародного інституту бізнесу).

Оптимізм і песимізм

Звісно, не всі з присутніх поділяли оптимізм щодо можливості прийняття відповідного законопроекту. Так, подекуди можна було почути діаметрально протилежні точки зору, які звучали в рамках неформальної бесіди під час перерви. Наприклад, «нащо нам нове, котре невідомо як діятиме, коли ми не можемо змусити чинне спрацьовувати належним чином», чи «державна знов робить крок назустріч перспективі абсолютного контролю інвестиційного ринку». Були також і ті, хто загалом висловлювався за прийняття проекту, але зі внесенням певних змін до останнього.

Ось декілька таких думок:

■ **Ваше ставлення до Законопроекту «Про акціонерні товариства» в цілому? Які його принципові переваги та недоліки і як їх подолати?**

Олена КІБЕНКО:

– Проект, безперечно, має певний «перехідний» характер, він є результатом численних компромісів, що досить негативно вплинуло на його якість. Досягненням проекту є значна диференціація правового режиму товариств у залежності від

низки таких параметрів як кількість акціонерів, наявність публічних випусків акцій, котирування акцій на організованих ринках. Позитивно може бути оцінена й певна дерегуляція (зменшення регуляторного навантаження) діяльності приватних товариств, а також товариств із невеликою кількістю учасників.

Серед недоліків проекту, насамперед, слід відзначити збереження старої концепції статутного капіталу, яка передбачає його формування в певному розмірі (проектом навіть удвічі підвищено мінімальний розмір капіталу для АТ) та встановлення обов'язкового співвідношення між вартістю активів товариства та розміром статутного капіталу. Багато нових інститутів, запроваджених проектом, прописані дуже поверхнево, тобто є назва і нібито якое регулювання, а реального змісту немає.

Олександр ОКУНЄВ:

– Я вважаю Законопроект у цілому прогресивним, інша справа, що над ним ще треба працювати й працювати. Зокрема, на Форумі запропонував доповнити Закон нормами, котрі, по-перше, надають компаніям право ухвалювати власні Кодекси корпоративного управління та визначають їхній статус; по-друге, визначають правовий статус корпоративного секретаря та передбачають можливість для АТ у разі потреби вводити таку позицію; по-третє, дають можливість детальніше врегулювати процедуру кумулятивного голосування, приділивши увагу тим нюансам, про які я говорив на Форумі. Звісно, проект Закону можна й надалі критикувати, але вважаю, що критика завжди має бути об'єктивною.

Інна СПАСИБО-ФАТЄЄВА:

– Найголовніший позитив, який несе в собі проект Закону «Про АТ» – це він сам і сподівання на те, що врешті-решт цей закон в Україні з'явиться. Адже дійсно, не

можна навіть уявити собі, щоб у країні з ринковою економікою, якою визнана Україна, був відсутній закон, яким би регулювався правовий статус одних із найпоширеніших суб'єктів ринкових відносин – акціонерних товариств.

У ньому закладені ті засади, що здатні вирішити багато питань і розв'язати багато проблем. Тому й ті положення, котрі сприймаються як недоліки та можуть розцінюватися як половинчастий крок, мають сприйматися як вимушеність для досягнення кінцевої мети – прийняття закону, побудованого на прогресивній моделі регулювання корпоративних відносин. Можливо, правильніше буде позначити окремо лише один негаразд проекту Закону про АТ – це застарілість підходів щодо скликання та проведення загальних зборів. Слід було б опрацювати та запропонувати модель заочного голосування, що б унеможливило порушення прав дрібних акціонерів, дозволило їм брати участь в обговоренні питань порядку денного без трат на поїздки на збори та й зайвих витрат по організації та проведенню цих зборів.

Децо про корпоративне: управління та судова практика при вирішенні спорів

Порівняно з обговоренням проекту Закону «Про АТ», дискусії щодо актуальних питань корпоративного управління та судової практики при вирішенні корпоративних спорів пройшли в досить спокійній обстановці та мали більш інформативну спрямованість. Увагу головним чином привернули питання доцільності законодавчої регламентації корпоративного управління, визначення поняття та сфери застосування кодексу корпоративного управління та підвищення якості судового вирішення корпоративних конфліктів.

СЛАВІК БІГУН («Юридична газета») та **ОЛЕКСАНДР НІКОЛАЙЧИК**

БЛІЦ-ІНТЕРВ'Ю

Олена Щербина,

к. ю. н., науковий консультант Центру комерційного права:

– **Пані Щербина, чи не містить проект Закону приховані можливості рейдерства?**

Ні, цей проект, навпаки, розрахований на відкритість та підвищує статус прозорості.

Зараз набути значний пакет акцій (не кажучи вже про стратегічний) приховано буде неможливо. В принципі, недоліки можна знайти в будь-якому законодавчому акті, тож будемо розраховувати на добросовісність правозастосовувачів.

Микола Бурмака,

заступник голови ДКЦПФР:

– **Пане Бурмака, чи саме інтереси більшою мірою захищає проект Закону «Про АТ» – мажоритаріїв чи міноритаріїв?**

– Основний концепт проекту Закону – збалансування інтересів цих двох груп акціонерів. Якщо ж інтереси не буде збалансовано, то бізнес (особливо великий) не матиме стабільної ходи. В цьому плані в корпоративних відносинах є загрози як для міноритарних акціонерів, так і для великих інвесторів. Тож збалансування інтересів необхідне. По суті, це основна мета корпоративного законодавства.

– **Який механізм збалансування інтересів було закладено в проекті?**

– Останнім часом всюди наголошують на захисті прав міноритаріїв, що є дійсно необхідним. Але ж і для стратегічних інвесторів є свої загрози, коли, наприклад, акціонер із однією акцією намагається «грати свою гру». Збалансування означає, що більшість завжди залишається більшістю, але не може нехтувати меншістю. Механізм же полягає в тому, що для мажоритарія встановлюється кілька імперативних вимог, більше за які міноритарії просто не можуть вимагати, а все інше – в руках стратегічного інвестора (виконавчий орган, стратегія ведення бізнесу тощо). Єдиним містком між мажоритаріями та міноритаріями є кумулятивне голосування, що, на мою думку, є фактично передачею мажоритарним акціонером частини зобов'язань на міноритарних. У цьому випадку інтереси дрібних акціонерів не порушуються.

– **Які зміни в національному інвестиційному кліматі призведе прийняття цього Закону?**

– По-перше, певний відсоток питань, які зараз вирішуються в судах, просто будуть врегульовані законодавчо, що, безперечно, децо розвантажить національні суди.

По-друге, прийняття Закону буде великим стимулом для портфельних інвестицій із-за кордону, таких як іноземні недержавні пенсійні фонди тощо.

По-третє, це надасть стабільності і довіру національного споживача до фондового ринку.

Інна Спасибо-Фатєєва,

д. ю. н., професор кафедри цивільного права господарського права НЮАУ імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент НАН України:

– **Пані Спасибо-Фатєєва, чи доцільно детально регламентувати в законодавстві положення, які стосуються корпоративного управління в цілому? Якщо так, то які саме?**

На мій погляд, законодавчий рівень і засоби такого регулювання повинні бути адекватними сучасному соціальному та моральному суспільному становищу. Враховуючи невисокий рівень правової культури, руйнацію моральної мотивації та впевненості в добросовісному судовому розгляді спорів і ефективному судовому захисті, слід формувати норми законів так, щоб ми мали самодостатній юридичний механізм.

Друге, що має при цьому значення, це нормалізація локального регулювання, тобто регулювання механізмів реалізації корпоративних прав внутрішніми корпоративними актами, наприклад, регламентом загальних зборів, положенням про наглядову раду тощо.

Третє, це значущість правил або кодексів корпоративного управління, що останнім часом набувають поширення.

КОРПОРАТИВНИЙ СЕКРЕТАР

Згідно з п. 3.1.14. «Принципів корпоративного управління», затверджених рішенням ДКЦПФР від 11 грудня 2003 р. №571 «[з] метою ефективного організаційного та інформаційного забезпечення діяльності органів товариства, належного інформування акціонерів та заінтересованих осіб товариству доцільно запровадити посаду корпоративного секретаря». Корпоративний секретар є посадовою особою товариства, яка призначається наглядовою радою та їй підпорядковується.

Основними завданнями корпоративного секретаря є:

– забезпечення підготовки та прове-

дення зборів акціонерів, засідань наглядової ради та виконавчого органу;

– забезпечення надання своєчасної та достовірної інформації про товариство органам товариства та акціонерам;

– зберігання документів товариства, включаючи архів товариства;

– забезпечення зв'язку з акціонерами, у тому числі роз'яснення акціонерам їхніх прав, розгляд звернень акціонерів щодо порушення їхніх прав;

– надання органам товариства висновків та розробка пропозицій щодо приведення внутрішніх документів товариства у відповідність до Принципів корпоративного

управління.

Із метою встановлення в товаристві прозорого документообігу та чіткого дотримання порядку організації діяльності органів товариства до повноважень корпоративного секретаря доцільно віднести функції секретаря загальних зборів, наглядової ради та виконавчого органу.

Корпоративний секретар повинен володіти необхідними для виконання своїх завдань знаннями, бездоганною репутацією, а також мати довіру з боку акціонерів.

Відзначимо також, що «Основні напрями розвитку фондового ринку України на

2005-2010 роки», затверджені Указом Президента України від 24 листопада 2005 р. №1648/2005 передбачають, що «розвиток фондового ринку України має відбуватись через удосконалення механізмів захисту прав інвесторів і, зокрема, «введення в акціонерних товариствах посади корпоративного секретаря з покладенням на нього функцій щодо організації заходів з корпоративного управління в цих товариствах».

Професію «Корпоративний секретар» вже введено до класифікатора професій ДК 003-2005 за кодом КП 1231.